

IMPLEMENTACIJA MEĐUNARODNIH RAČUNOVODSTVENIH STANDARDA U ZEMLJAMA JUGOISTOČNE EVROPE U CILJU UNAPREĐENJA FINANSIJSKOG IZVEŠTAVANJA¹

Šerif Šabović

Ekonomski fakultet Priština u Kosovskoj Mitrovici

Rezime: Finansijski izveštaji su neposredan proizvod sistema računovodstvenog izveštavanja. Finansijski izveštaji su najznačajniji instrumenti informisanja zainteresovanih stejkholdera o performansama preduzeća za određeni vremenski period. Analiza računovodstvene reforme i računovodstvenog izveštavanja izvršena je u nekoliko zemalja jugoistočne Evrope. Ova analiza pokazuje da je nivo implementacije finansijskog izveštavanja sa međunarodnim računovodstvenim standardima različit u regionu jugoistočne Evrope. Pojedine zemlje regiona su na početku, a druge na kraju procesa implementiranja EU *acquis communautaire*.

Ključne reči: Međunarodni računovodstveni standardi, finansijski izveštaji, korporativno upravljanje, direktive kompanijskog prava, izveštavanje po segmentima preduzeća.

1. UVOD

Pouzdan računovodstveni sistem je osnova funkcionisanja tržišne ekonomije. Finansijski izveštaji pružaju relevantne informacije o finansijskom položaju, uspešnosti, kapitalizaciji i tokovima gotovine preduzeća. Finansijski izveštaji prezentuju ekonomsku suštinu poslovnih transakcija i događaja. Potreba za unapređenjem finansijskog izveštavanja je opšti trend u svim finansijskim sistemima. Ovo je pre svega uslovljeno pojavom finansijskih kriza i kriza korporativnog upravljanja, koje su prisutne u mnogim zemljama još od osamdesetih godina prošloga veka. Danas finansijska kriza ima globalni karakter.

Zahtev za doslednom primenom Međunarodnih računovodstvenih standarda, naročito standarda 14, podrazumava redovne finansijske izveštaje po poslovnim i geografskim segmentima preduzeća, kao i

---

¹ *Stručni rad: primljeno u štampu 11.07.2013, prihvaćeno za objavljivanje 23.10.2013.*

Šerif Šabović

rašćlanjavanje elemeneta prihoda, rashoda, imovine, kapitala i obaveza po užim homogenim grupama. Na taj način menadžment preduzeća, kao i eksterni korisnici, dolaze do kvalitetnih i detaljnih informacija. To povećava informacionu snagu računovodstvenog informacionog sistema i zahteva adekvatna rešenja u domenu računovodstva troškova. Kvalitetne informacije o poslovanju segmenata preduzeća omogućavaju adekvatnu i produbljenu analizu performansi preduzeća.

2. Analiza računovodstvenog izveštavanja u zemljama Jugoistočne Evrope

Kvalitetno finansijsko izveštavanje pomaže izbegavanju i oklanjanju finansijskih kriza i ima pozitivan uticaj na ukupna ekonomska kretanja. Unapređeno finansijsko izveštavanje omogućava:²

1. privlačenje stranih direktnih i portfolio investicija,
2. intenziviranje domaće štednje,
3. sigurnost funkcionisanja finansijskih tržišta,
4. adekvatno procenjivanje performansi preduzeća od strane investitora,
5. malim i srednjim preduzećima dostupnost finansijskim izvorima,
6. unapređenje korporativnog upravljanja,
7. akcionarima i javnosti da nadgledaju rad menadžmenta preduzeća,
8. transparentan proces privatizacije preduzeća koja se nalaze u državnom vlasništvu.

Propisi o računovodstvu i reviziji u većini zemalja Jugoistočne Evrope nisu u potpunosti usaglašeni sa relevantnim elementima fundamentalnog *acquis-a* o finansijskom izveštavanju i reviziji (četvrta, sedma i osma Direktiva Zakona o kompanijama). Propisi o računovodstvu i reviziji nisu usaglašeni sa *acquis-em* uglavnom u vezi:

1. pripreme menadžment izveštaja (Četvrta, Sedma i Direktiva o transparentnosti),
2. pripreme polugodišnjih izveštaja za kotirane kompanije (Direktiva o transparentnosti),
3. elektronskog objavljivanja finansijskih izveštaja (Prva direktiva),
4. odobravanja i registracije revizorskih društava (Osma direktiva),
5. pripreme konsolidovanih računa (Sedma direktiva).

Važnost *acquis communautaire* za zemlje Jugoistočne Evrope je dvostruka:

---

² Todorović Zoran: Finansijski izveštaji kao instrumenti poslovnog komuniciranja, Zbornik radova sa XXXVII Simpozijuma SRRS, Zlatibor, 2006.godine.

Implementacija međunarodnih računovodstvenih standard u zemljama jugoistočne Evrope u cilju unapređenja finansijskog izveštavanja

1. to je visoko kvalitetan model za unapređenje računovodstva i revizije,
2. usvajanjem *acquis communautaire* u oblasti računovodstva i revizije, podržava cilj većine zemalja Jugoistočne Evrope da postanu članice EU.

Zemlje Jugoistočne Evrope moraju pokazati da ne primenjuju *acquis communautaire* samo u zakonu, već da preduzimaju i konkretne mere implementacije u praksi. U tom pogledu zemlje Jugoistočne Evrope mogu se osloniti na iskustvo postojećih zemalja članica EU. Stvaranje visoko kvalitetnog regulatornog i institucionalog okvira za računovodstvo i reviziju zahteva sprovođenje reformi u sferi zakonodavstva.

U uslovima tržišne privrede raste značaj revizije. Za izveštaje revizije zainteresovani su akcionari, poslovni partneri, kreditori, zaposleni, država, berza i šira javnost. Izveštaji revizije treba da budu javno dostupni. Revizori potvrđuju da su finansijski izveštaji realni i istiniti. To omogućuje menadžmentu preduzeća i akcionarima da donose valjane odluke u domenu upravljačkih aktivnosti preduzeća.

Osnovne računovodstvene i revizorske direktive su:

1. Četvrta direktiva,
2. Sedma direktiva, i
3. Statutarna direktiva revizije.

Ad1) Četvrta direktiva ima za cilj ujednačavanje nacionalnih propisa članica EEZ o polaganju računa i finansijskom izveštavanju. Posebnost pravnog poretka zemalja članica EEZ uslovlila je znatne razlike u nacionalnim propisima. To je imalo za posledicu nemogućnost upoređivanja finansijskih izveštaja u okviru zemalja EEZ. Međutim, to je bio preduslov slobodnog kretanja kapitala. Otuda je i nastala potreba ujednačavanja principa procenjivanja, kontrole i objavljivanja godišnjih računa. Predmet ujednačavanja su:

- a) godišnji zaključak koji čine bilans, račun dobitka i gubitka i aneks, i
- b) izveštaj o poslovanju.

Ad2) Sedma direktiva o konsolidovanim računima koordinira nacionalne zakone o konsolidovanim računima i definiše okolnosti pod kojima se konsolidovani računi izrađuju.

Ad3) Statutarna direktiva revizije je poznata kao nova, osma zakonska direktiva. Ona objašnjava odgovornost statutarnih revizora i postavlja određene etičke principe kako bi osigurala objektivnost i nezavisnost procene. Direktiva uvodi zahtev za spoljnu garanciju kvaliteta, osigurava

Šerif Šabović

javni nadzor nad revizorskom profesijom i poboljšava kooperaciju između nadzornih organa.

Transparentnost i objavljivanje podataka je od izuzetne važnosti za efikasno korporativno upravljanje i funkcionisanje tržišta kapitala. Kvalitetni i uporedivi finansijski izveštaji omogućuju investitorima da procene performanse i perspektivu rasta i razvoja preduzeća. Donošenje pouzdanih investicionih odluka podrazumeva regularan i pravovremen pristup pouzdanim i uporedivim informacijama. Transparentnost i objavljivanje podataka je baza za tržišno orijentisan nadzor nad radom preduzeća. To omogućuje vlasnicima preduzeća i javnosti da ocenjuju uspešnost menadžmenta preduzeća.

Presudnu ulogu na kvalitet finansijskih izveštaja ima podrška obrazovanju i razvoj računovodstvene i revizorske profesije. U tom procesu glavnu ulogu imaju institucije za stvaranje i transfer računovodstvenih znanja, kao i profesionalne asocijacije računovođa i revizora. Njihova uloga je kontinuirana edukacija i usavršavanje računovođa i revizora. To je dinamičan proces koji se oslanja na harmonizaciju računovodstvenog obrazovanja sa odgovarajućom međunarodnom profesionalnom računovodstvenom regulativom. Kvalitet finansijskih izveštaja prvenstveno je uslovljen kvalitetom stvaranja i transfera računovodstvenog znanja i profesionalnom edukacijom računovođa i revizora.

3. Ciljevi implementacije finasijskog izveštavanja

Osnovni cilj implementacije finasijskog izveštavanja je podizanje kvaliteta primene međunarodnih standarda računovodstva i revizije do nivoa koji će povećati korisnost računovodstveno-revizorske delatnosti i obezbediti usklađenost sa *acquis communautaire*. Na osnovu ovog cilja razvijen je čitav sistem ciljeva, koji ustvari predstavlja samo razradu osnovnog cilja. Sistem ciljeva obuhvata sledeće:³

1. Zakonodavni okvir za međunarodno priznato finasijsko izveštavanje;
2. Visok stepen usklađenosti finasijskih izveštaja sa EU *acquis communautaire* i međunarodno prihvaćenom praksom;
3. Zakonodavni okvir za reviziju finasijskih izveštaja usklađen sa EU *acquis communautaire* i međunarodnom praksom;
4. Finasijsko-računovodstvene institucije koje imaju kapacitet da implementiraju i razvijaju okvir za primenu međunarodnih standarda računovodstva i revizije;

---

³ Krstić Jovan: Računovodstvene politike i finasijsko izveštavanje na bazi MRS, SRRS, Zlatibor, 2000.godine.

Implementacija međunarodnih računovodstvenih standard u zemljama jugoistočne Evrope u cilju unapređenja finansijskog izveštavanja

5. Mehanizme nadzora i kontrole u obavljanju računovodstvenih i revizorskih poslova;
6. Razvoj računovodstveno-revizorske profesije i primena etičkih standarda i kodeksa ponašanja;
7. Mehanizme delovanja tržišne discipline na kvalitet finansijskog izveštavanja;
8. Razvoj i uvođenje novih oblika međunarodne saradnje u ostviranju tehničke pomoći.

U pogledu informacija koje pružaju finansijski izveštaji moraju ispunjavati sledeće zahteve:

1. Razumljivost je najvažnija karakteristika finansijskog izveštaja. Zahtev za razumljivošću finansijskih izveštaja znači da su informacije u finansijskim izveštajima razumljive odmah, odnosno u momentu upoznavanja korisnika sa njima.
2. Relevantnost polazi od toga, da se korisnost informacija ocenjuje samo na osnovu toga koliko su one relevantne za donošenje poslovnih odluka korisnika. Prema paragrafu 26.Okvira za pripremanje i prezentaciju finansijskih izveštaja, informacija je relevantna kada utiče na ekonomske odluke korisnika time što im pomaže da procene prošle, sadašnje ili buduće događaje ili time što potvrđuje ili ispravlja prethodne procene korisnika. [9]
3. Pouzdanost prema paragrafu 31.Okvira predstavlja informaciju koja nema materijalnih grešaka i predrasuda, a korisnici se mogu na nju osloniti da verno predstave ono šta informacija predstavlja ili šta bi moglo da se očekuje da ona predstavlja. [9]
4. Uporedivost predstavlja zahtev da finansijski izveštaji preduzeća u uzastopnim periodima budu uporedivi. Zahtev uporedivosti podrazumeva i mogućnost upoređivanja finansijskih izveštaja različitih preduzeća. U vezi sa zahtevom uporedivosti je i koncept materijalnosti, koji podrazumeva odvojeno prikazivanje u finansijskim izveštajima svake materijalno značajne stavke.

Finansijski izveštaji su proizvod velikog broja transakcija i događaja u preduzeću. Dobijeni podaci se grupišu u skladu sa njihovom prirodom i funkcijom određene grupe ili klase, a označavaju se kao elementi finansijskih izveštaja. U elemente koji prikazuju finansijsku poziciju preduzeća spadaju imovina, kapital i obaveze, a u elemente na osnovu kojih se utvrđuje uspešnost poslovanja preduzeća spadaju prihodi i rashodi.

Šerif Šabović

5. Implementacija direktiva kompanijskog prava

Konkretno aktivnosti koje treba sprovesti u cilju implementacije računovodstvenog izveštavanja odnose se na sledeće: [5]

1. dogradnja normativno-institucionalnog okvira,
2. razvoj mehanizma nadzora, i
3. delovanje tržišne discipline.

Ad1) Dogradnja normativnog okvira podrazumeva statutarno zaokruživanje primene Međunarodnih standarda finansijskog izveštavanja, Međunarodnih standarda revizije, etičkih standarda, kao i pravila delovanja računovodstvene i revizorske profesije.

Institucionalni okvir podrazumeva jačanje kapaciteta institucija koje doprinose ostvarivanju postavljenih ciljeva. To se pre svega odnosi na Ministarstvo finansija, Centralnu banku, Komisiju za hartije od vrednosti, Agenciju za osiguranje depozita, Poresku upravu i dr.

Ad2) Mehanizam nadzora podrazumeva razvoj korporativnog, samoregulatornog i upravnog nadzora. Korporativni nadzor znači uvođenje i razvijanje oblika interne revizije, uvođenje većeg stepena odgovornosti menadžerskog vrha za finansijsko izveštavanje, uvođenje revizorskog odbora i procedura za izradu finansijskih izveštaja. Samoregulatorni nadzor pretpostavlja jačanje motiva i kapaciteta računovodstvene i revizorske struke.

Ad3) U okviru tržišne discipline nalaze se oni mehanizmi koji obezbeđuju pristup, uporedivost, aktivno delovanje u analitičkom i korekturnom smislu na osnovu informacija iz finansijskih izveštaja preduzeća. Sve što doprinosi aktivnom odnosu tržišta prema finansijskom izveštavanju određenog preduzeća, može se tretirati kao uticaj tržišne discipline. Oslanjanje na tržišnu disciplinu omogućuje sledeće prednosti:⁴

1. podiže efikasnost delovanja,
2. podiže sistem odgovornosti,
3. lakše povezivanje sa investitorima,
4. razvijanje tržišne discipline i u drugim delatnostima.

Primena konkretnih aktivnosti u cilju harmonizacije finansijskog izveštavanja pretpostavlja definisanje akcionog plana i vremenskog okvira za razvoj i implementaciju plana. Izrada akcionog plana počiva na analizi usklađenosti računovodstveno-revizorske prakse sa okvirima koje daje

---

⁴ Petrović Marko: Smisao i korist od računovodstvenih standarda, I Seminar, SRRS, Zlatibor, 2000.godine.

Implementacija međunarodnih računovodstvenih standard u zemljama jugoistočne Evrope u cilju unapređenja finansijskog izveštavanja *acquis communautaire*. Svaka od definisanih akcija u akcionom planu je usmerena ka ostvarivanju jednog ili više prethodno postavljenih ciljeva. Sve akcije su međusobno interaktivno povezane, ali su definisane i kao posebne celine. Za svaku definisanu aktivnost potrebno je navesti instituciju odgovornu za njenu realizaciju i odgovarajući budžet i resurse koji se odnose na:⁵

1. Odgovarajuću spoljnu konsultantsku podršku radi zadovoljenja najbolje međunarodne prakse.
2. Odgovarajuću internu konsultantsku podršku koja se može obezbediti u svakoj zemlji Jugoistočne Evrope.
3. Regionalnu tehničku saradnju radi razmene relevantnih znanja i iskustava.
4. Finansiranje operativne podrške relevantnim stejkholderima i projektima za realizaciju jedne ili više planiranih aktivnosti.

6. Izveštavanje po segmentima preduzeća

Prema Međunarodnom računovodstvenom standardu 14-Izveštavanje po segmentu preduzeća može biti po:⁶

1. kriterijumu delatnosti (poslovni segment), i
2. geografski kriterijum (geografski segment).

Poslovni segment je jasno različit sastavni deo preduzeća u kome se stvaraju određeni učinci ili grupe srodnih proizvoda ili usluga. Različitost prinosa i rizika je kriterijum za identifikovanje poslovnog segmenta. Prilikom utvrđivanja da li su određeni proizvodi ili usluge srodni, neophodno je imati u vidu sledeće:

- a) prirodu proizvoda ili usluge,
- b) prirodu povezanih procesa,
- c) vrstu ili klasu kupaca za učinke,
- d) korišćene metode u cilju distribucije učinaka, i
- e) prirodu regulatornog okruženja.

Geografski segment je jasno različit sastavni deo preduzeća, koji posluje u posebnom ekonomskom okruženju. Geografski segment je podložan riziku i prinosu različitom od drugih delova preduzeća. Identifikovanje geografskih segmenata vrši se na osnovu sledećih činilaca:

- a) sličnost ekonomskih i političkih uslova,

---

⁵ Šabović Šerif: Menadžersko računovodstvo i obračun troškova, Ekonomski fakultet Priština u Kosovskoj Mitrovici, 2010.godine.

⁶ Malinić D. Slobodan: Upravljačko računovodstvo i obračun troškova i učinaka, Ekonomski fakultet u Kragujevcu, 2005.godine.

Šerif Šabović

- b) odnos između poslovanja u različitim geografskim područjima,
- c) blizina poslovanja,
- d) posebni rizici povezani sa poslovanjem u posebnom području,
- e) kontrola razmene, i
- f) naglašene valutne razlike.

Segment o kome se izveštava predstavlja poslovni ili geografski segment za koji se zahteva da informacije budu obelodanjene prema Međunarodnom računovodstvenom standardu 14. Prema ovom standardu segmente treba shvatiti kao:

- a) Deo preduzeća koji proizvodi jedan proizvod ili grupu proizvoda, kao i deo preduzeća koji pruža uslugu ili grupu srodnih usluga, predstavlja poslovni segment.
- b) Delovi preduzeća koji su geografski razdvojeni, bez obzira da li proizvode iste proizvode ili grupu proizvoda i da li pružaju iste usluge ili grupu usluga, čine geografski segment.

Poslovni ili geografski segment treba identifikovati kao segment o kome se izveštava, ako je veći deo njegovog prihoda zarađen od prodaje eksternim kupcima, iako je ostvaren jedan od sledećih uslova:

- a) ako je njegov eksterni prihod i prihod od transakcija sa drugim segmentima 10% ili više od ukupnog prihoda svih segmenata,
- b) ako je rezultat segmenta 10% ili više od spojenih rezultata svih segmenata,
- c) ako imovina segmenta čini 10% ili više od ukupne imovine svih segmenata.

Prihod segmenta je prihod o kome se izveštava u Bilansu uspeha preduzeća. Prihod se može direktno pripisati segmentu ili na razumnoj osnovi alocirati segmentu, bilo prodajom eksternim kupcima ili od transakcija sa drugim segmentima istog preduzeća. Prihodi segmenta ne obuhvataju vanredne stavke, prihode od kamata i dividendi, dobitke od investiranja i gašenja dugova, osim ako segment nije primarno finansijske prirode. Prihode segmenata čine poslovni prihodi od prodaje učinaka eksternim kupcima i prihodi od transfera učinaka drugim segmentima u okviru preduzeća, vanredni prihodi, finansijski prihodi i učešća u zajedničkom poduhvatu.

Rashodi segmenta potiču iz operativnih aktivnosti koji se može direktno pripisati segmentu ili na razumnoj osnovi alocirati segmentu, bez obzira da li se rashod odnosi na prodate učinke eksternim kupcima ili na transakcije sa drugim segmentima istog preduzeća. Rashodi segmenata ne obuhvataju vanredne stavke, rashode od kamata, gubitke po osnovu prodaje ili gašenja ulaganja, rashodi po osnovu učešća preduzeća u gubicima pridruženih preduzeća, zajedničkih poduhvata i drugih ulaganja,

Implementacija međunarodnih računovodstvenih standard u zemljama jugoistočne Evrope u cilju unapređenja finansijskog izveštavanja rashodi na ime poreza na dobitak i troškovi opšte uprave za preduzeće kao celinu. Rashodi segmenta su poslovni rashodi po osnovu troškova prodatih učinaka eksternim kupcima ili interni rashodi po osnovu troškova transfernih učinaka drugim segmentima preduzeća, opšti troškovi uprave i zajedničkih funkcija preduzeća za račun segmenta, vanredni rashodi, finansijski rashodi i troškovi segmenata po osnovu zajedničkog poduhvata.

Rezultat segmenta je prihod segmenta umanjen za rashode segmenta. Rezultat segmenta se utvrđuje pre bilo kakvog prilagođavanja za manjinske interese. Rezultat segmenta sastoji se od internog i eksternog finansijskog rezultata.

Sredstva segmenta su delovi poslovne imovine preduzeća koji su uposleni u njegovim poslovnim aktivnostima i koji su neposredno pripisivi segmentu ili mogu biti alocirani segmentu po realnoj osnovi. Ukoliko rezultat segmenta obuhvata prihod od kamate ili dividende, sredstva segmenta obuhvataju odgovarajuća potraživanja, zajmove ulaganja i druge delove imovine koji donose prihod. U imovinu segmenta ne uključuju se novčana sredstva po osnovu plaćenog poreza na dobit.

Obaveze segmenta su one poslovne obaveze koje proizilaze iz poslovnih aktivnosti segmenata i koje su neposredno pripisive segmentu ili se mogu alocirati segmentu na realnoj osnovi. Obaveze segmenata čine još i obaveze po osnovu kamata i obaveze po osnovu učešća u zajedničkim poduhvatima. Obaveze segmenata ne obuhvataju obaveze po osnovu poreza na dobit.

Sredstva i obaveze segmenta predstavljaju delove iz Bilansa stanja preduzeća. To znači da ne postoji bilansna jednakost aktive i pasive u Bilansu stanja segmenta, kao što je slučaj sa Bilansom stanja preduzeća. To je zbog toga što se kapital i sredstva koje segment ne koristi i obaveze koje nisu nastale iz poslovanja segmenta, ne alociraju na segment.

Sredstva segmenta obično čine zalihe učinaka. Reč je o robi i materijalu, pod uslovom da svaki segment ima svoje skladište. Potraživanja od kupaca mogu se iskazati po segmentima samo ako određeni segment prodaje svoje učinke kupcima, pod uslovom da ne postoji prodaja od strane drugih segmenata preduzeća. Stalna imovina može se iskazivati po segmentima na osnovu analitičke evidencije iz knjigovodstva. Uslov je da stalnu imovinu ne koristi više segmenata preduzeća. Obaveze prema dobavljačima mogu se iskazivati po segmentima samo ako jedan dobavljač nije istovremeno dobavljač za više segmenata. Jedino obaveze prema zaposlenima mogu se bez problema iskazivati po segmentima. Obaveze po

Šerif Šabović

osnovu kamata mogu se bilansirati po segmentima, samo ako je segment organizovan kao investicioni centar.

U praksi postoje dva oblika segmenta preduzeća:⁷

1. profitni centri, i
2. investicioni centri.

Profitni centri predstavljaju:

- a) zaokružene proizvodno-prodajne segmente,
- b) deo preduzeća koji ima neophodnu kritičnu masu direktnih troškova i prihoda koji su pod kontrolom menadžera segmenta,
- c) deo preduzeća kojem je odlučivanje o prihodima i troškovima preneto sa uprave preduzeća na menadžere segmenta, koje uz pomoć rezultata poslovanja kontroliše i motiviše uprava preduzeća.

Investicioni centri su segmenti preduzeća u kojem menadžeri pored odluka o troškovima i prihodima, donose i odluke o sredstvima i izvorima sredstava koja su vezana za investicioni centar. Kod investicionih centara javljaju se rashodi finansiranja, a mogu se pojaviti i prihodi finansiranja. Kontrola i motivisanje menadžera investicionih centara vrši se preko stope prinosa na angažovana sredstva.

Cilj izveštavanja po segmentima preduzeća je da pomogne korisnicima finansijskih izveštaja da bolje:⁸

1. razumeju performanse preduzeća,
2. ocene rizike i prinose preduzeća,
3. prosuđuju o preduzeću kao celini.

Mnoga preduzeća proizvode grupe proizvoda i usluga ili posluju u različitim geografskim područjima sa različitim stopama rentabilnosti, mogućnostima rasta i rizika. Informacije o različitim vrstama proizvoda i usluga preduzeća i njegovim operacijama na različitim geografskim područjima, nazivaju se informacije po segmentu. Informacije segmenata preduzeća su važne za procenjivanje prinosa i rizika diversifikovanih i multiproizvodnih preduzeća. Takve informacije ne mogu se dobiti iz agregiranih podataka na nivou preduzeća kao celine.

Izveštavanje po segmentima preduzeća je u osnovi sredstvo za maksimiranje dobitka u dugom roku, što predstavlja vrhunski cilj poslovanja preduzeća. Bilansiranjem finansijskog rezultata po segmentima

---

⁷ Šabović Šerif: Finansijsko računovodstvo, Ekonomski fakultet Priština u Kosovskoj Mitrovici, 2009.godine.

⁸ Ranković M. Jovan: Teorija bilansa, Ekonomski fakultet u Beogradu, 1998.godine.

Implementacija međunarodnih računovodstvenih standard u zemljama jugoistočne Evrope u cilju unapređenja finansijskog izveštavanja preduzeća, menadžment preduzeća dobija informacije o tome koliko svaki segment doprinosi ostvarenju dobitka preduzeća. Na osnovu tih informacija menadžment preduzeća preduzima sledeće:

1. Podstiče rast i razvoj onih segmenata preduzeća čiji je doprinos ostvarenju dobitka najznačajniji.
2. Segment preduzeća koji ima nezadovoljavajući rezultat je predmet posebne pažnje menadžmenta preduzeća. Menadžment preduzeća analizira i pokušava da ukloni uzroke nezadovoljavajućeg finansijskog rezultata datog segmenta preduzeća. Ako se uzroci lošeg rezultata ne mogu otkloniti, menadžment preduzeća ukida taj segment preduzeća, osim ako je dotični segment povezan sa drugim segmentima preduzeća, tako da njegov nestanak ugrožava uspeh ili opstanak drugih segmenata.

Drugi važan razlog segmentiranja preduzeća je izgradnja motivacionog mehanizma preduzeća. Izgradnja i operacionalizacija motivacionog mehanizma odnosi se pre svega na rukovodioce segmenata preduzeća, koji predstavljaju srednji sloj menadžera preduzeća. Motivacioni mehanizam za srednji sloj menadžera preduzeća ne može se izgraditi i operacionalizovati bez bilansiranja finansijskog rezultata segmenata preduzeća. Motivacioni mehanizam segmenata sastoji se u tome, da se putem posebne procedure računovodstvenog planiranja utvrde standardi za merenje uspeha menadžera. Ostvareni rezultati menadžera upoređuju se sa standardom, a sa menadžerima se zaključuju posebni ugovori.

Međunarodni računovodstveni standard 14-Izveštavanje po segmentu, obavezuje preduzeća sa vlasničkim ili dužničkim hartijama od vrednosti koja trguju na berzi efekata, da izveštavaju po segmentima. To je jedan od uslova za uključanje hartija od vrednosti preduzeća na listu kotacije berze efekata. Uslove koje preduzeće mora ispuniti da bi hartije od vrednosti bile uključene na listu kotacije berze efekata propisuje berza ili nacionalno zakonodavstvo. Jedan od uslova za velika preduzeća je i obaveza izveštavanja po segmentima. Preduzeća čijim se hartijama od vrednosti ne trguje na berzi efekata preporučuje se da izveštavaju po segmentima, zato što su prinosi i rizici segmenata preduzeća različiti. Praksa je velikih preduzeća u razvijenim tržišnim ekonomijama izveštavanje po segmentima, bez obzira na to da li se njihovim vlasničkim ili dužničkim hartijama od vrednosti trguje na berzi efekata.

Zakonska računovodstvena regulative u većini zemalja Jugoistočne Evrope nije usklađena sa Međunarodnim računovodstvenim standardom 14-Izveštavanje po segmentima. To je slučaj sa mnogim zemljama koje se nalaze u fazi tranzicije. Ovo se negativno odražava posebno na velika, multiproizvodna, diversifikovana i dislocirana

Šerif Šabović

preduzeća. Ovo stanje negativno utiče i na ona preduzeća koja su upućena na inostrano tržište, a čijim se vlasničkim i dužničkim hartijama od vrednosti trguje na berzi efekata. Sve to nameće prioritarnu obavezu usklađivanja internog računovodstvenog izveštavanja sa zahtevima MRS14.

7. Zaključak

Kvalitetno finansijsko izveštavanje vremenom sve više dobija na značaju. Povećava se broj finansijskih izveštaja, broj korisnika i institucija za kontrolu kvaliteta finansijskog izveštavanja. Savremeni koncept kvaliteta podrazumeva uvođenje standarda kvaliteta finansijskog izveštavanja. Standardi moraju biti zasnovani na principima upravljanja ukupnim kvalitetom. To podrazumeva sagledavanje i ocenu uspešnosti obrazovanja računovodstvenih kadrova u zemljama Jugoistočne Evrope. Poboljšanje kvaliteta finansijskog izveštavanja, pored računovodstva i revizije obuhvata usvajanje i ispunjenje relevantnih delova *acquis communautaire* i najbolje međunarodne prakse i standarda. Jačanje regulatornog i nadzornog okvira za finansijske posrednike i finansijsko tržište u skladu sa EU pravom i praksom, predstavlja prioritet za zemlje Jugoistočne Evrope u sferi finansijskih usluga.

Medjunarodni računovodstveni standardi predstavljaju dalju razradu IV i VII Direktive. Za potrebe finansijskog izveštavanja naročito je važna primena MRS 1 – Prezentacija finansijskog izveštavanja i MRS 14 – Izveštavanje po segmentima. Proces implementacije MRS 1 u većini zemalja jugoistočne Evrope veoma je intenzivan ili je završen u određenim zemljama. Međutim, primena i usaglašavanje MRS 14 u većini zemalja je na samom početku. To se izuzetno loše odražava na efikasnost upravljačkih aktivnosti u preduzećima zemalja jugoistočne Evrope.

Primena medjunarodnih računovodstvenih standarda sve više predstavlja neophodan uslov za efikasno funkcionisanje medjunarodnog finansijskog tržišta. To se posebno odnosi na efikasnost funkcionisanja tržišta kapitala. Bez implementacije MRS-a nema ubrzane cirkulacije kapitala od investitora ka zajmotražiocima.

REFERENCE

1. Krstić Jovan: Računovodstvene politike i finansijsko izveštavanje na bazi MRS, SRRS, Zlatibor, 2000.godine.

- Implementacija međunarodnih računovodstvenih standard u zemljama jugoistočne Evrope u cilju unapređenja finansijskog izveštavanja
2. Malinić D. Slobodan: Upravljačko računovodstvo i obračun troškova i učinaka, Ekonomski fakultet u Kragujevcu, 2005.godine.
  3. Petrović Marko: Smisao i korist od računovodstvenih standarda, I Seminar, SRRS, Zlatibor, 2000.godine.
  4. Ranković M. Jovan: Teorija bilansa, Ekonomski fakultet u Beogradu, 1998.godine.
  5. Rodić Jovan: Računovodstvene politike, Računovodstvo br.9-10/2004, SRRS, Beograd.
  6. Todorović Zoran: Finansijski izveštaji kao instrumenti poslovnog komuniciranja, Zbornik radova sa XXXVII Simpozijuma SRRS, Zlatibor, 2006.godine.
  7. Šabović Šerif: Finansijsko računovodstvo, Ekonomski fakultet Priština u Kosovskoj Mitrovici, 2009.godine.
  8. Šabović Šerif: Menadžersko računovodstvo i obračun troškova, Ekonomski fakultet Priština u Kosovskoj Mitrovici, 2010.godine.
  9. Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja (IFRS), prva knjiga SRRS, Beograd, 2005.godine.

IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS IN THE COUNTRIES OF SOUTH EAST EUROPE WITH AN AIM TO IMPROVE FINANCIAL REPORTING

Šerif Šabović

Faculty of Economics Priština in Kosovska Mitrovica

Abstract. Financial reports represent direct product of the accounting reporting system. Financial reports are the most significant instruments of informing interested stakeholders about company's activities for the certain period of time. Analysis of the accounting reform and accounting reporting has been conducted in several countries of the South East Europe. This analysis shows the level of implementation of financial reporting with international accounting standards to be different in this region. Some of the region countries are at the beginning, and others at the end of the process of implementing EU *acquis communautaire*.

keywords: International accounting standards, financial reports, corporate management, reporting of company's segments.